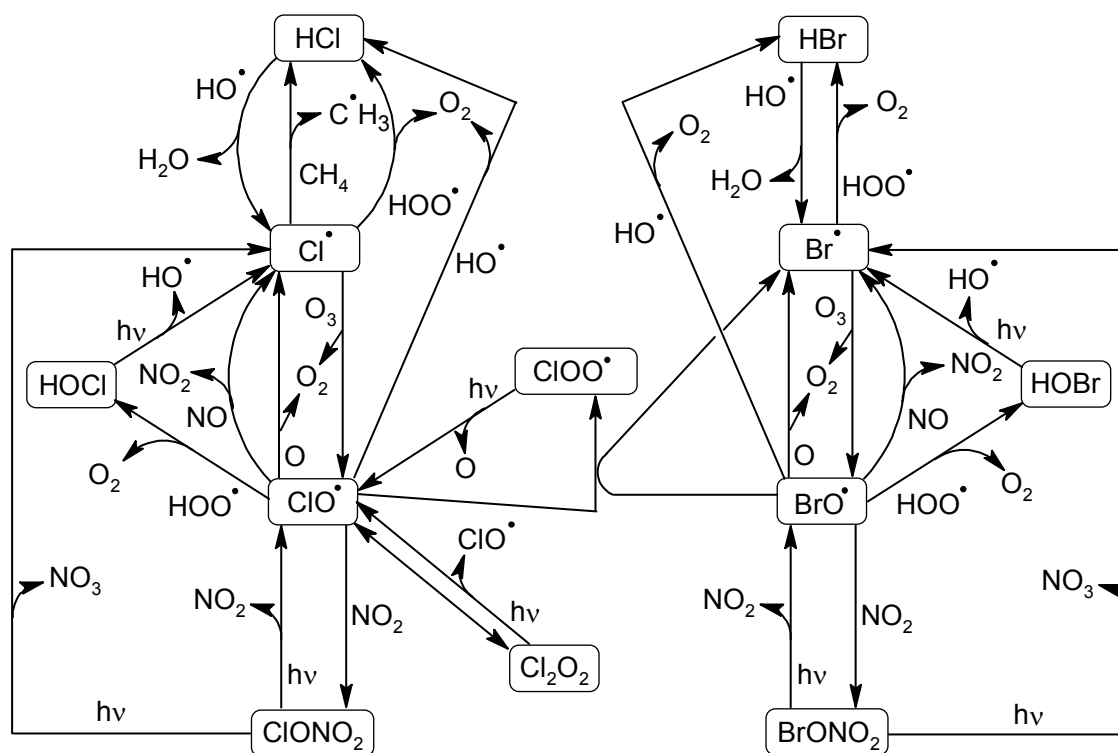

Stratosférické reakcie Cl[•] a Br[•] radikálov
(Stratospheric reactions of Cl[•] and Br[•] radicals)

Radikály halogénov vznikajú v atmosfére najčastejšie rozkladom halogenovaných zlúčenín. Tie majú niekoľko antropogénnych, biotických a abiotických zdrojov (viď Atmosférické reakcie mäkkých freónov (HFC-134a), Stratosférické reakcie freónov, Troposférické reakcie 1,1,1-trichlóretánu).

Radikály chlóru a brómu zohrávajú v atmosfére významnú úlohu. Uvedená schéma je sumárom ich najdôležitejších reakcií. Chémia radikálov Cl[•] a Br[•] je podobná, no existujú tu niektoré významné rozdiely. Zatiaľ čo Cl[•] môže byť transformovaný po reakcii s metánom na chlorovodík, v prípade Br[•] táto reakcia neprebíha. Navyše z ClO[•] môže vzniknúť produkt dimerizácie dichlórdioxid. Oba druhy halogénových radikálov sú schopné rozkladať ozón za vzniku molekuly kyslíka a ClO[•] a BrO[•]. Takto vzniknuté radikály patria k najpočetnejším halogénovým intermediátom v atmosfére. Obnova Cl[•] a Br[•] môže prebehnúť niekoľkými rôznymi cestami. Obnovujú sa reakciou s oxidom dusnatým, atomárnym kyslíkom alebo s hydroperoxylovým radikálom a následnou fotolýzou. Na rozdiel od týchto krátkožijúcich radikálových intermediátov sa môžu halogény vyskytovať v podobe stabilných zlúčenín ako sú halogénvodíky, či halogénnitráty. Prepoj medzi chémiou Cl[•] a Br[•] radikálov je vo vzniku chlórperoxylového radikálu.